EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 2.6.2014
COM(2014) 428 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Ruotsin vuoden 2014 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Ruotsin vuoden 2014 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

{SWD(2014) 428 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Ruotsin vuoden 2014 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Ruotsin vuoden 2014 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 9 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011[2] ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen[3],

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat[4],

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 26 päivänä maaliskuuta 2010 Euroopan komission ehdotuksen, jolla käynnistetään uusi kasvu- ja työllisyysstrategia, Eurooppa 2020. Strategian lähtökohtana on tehostaa talouspolitiikan koordinointia, ja siinä keskitytään avainalueisiin, joilla tarvitaan toimia, jotta voidaan parantaa Euroopan mahdollisuuksia kestävään kasvuun ja lisätä sen kilpailukykyä.

(2) Neuvosto antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 komission ehdotusten pohjalta suosituksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (2010–2014) ja hyväksyi 21 päivänä lokakuuta 2010 päätöksen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista. Yhdessä nämä muodostavat ns. yhdennetyt

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] COM(2014) 428 final.
[4] P7_TA(2014)0128 ja P7_TA(2014)0129.

suuntaviivat. Jäsenvaltioita kehotettiin ottamaan yhdennetyt suuntaviivat huomioon kansallisessa talous- ja työllisyyspolitiikassaan.

(3) Valtion- ja hallitusten päämiehet hyväksyivät 29 päivänä kesäkuuta 2012 kasvu- ja työllisyyssopimuksen, joka toimii johdonmukaisina puitteina kansallisen, EU:n ja euroalueen tason toimille kaikkia mahdollisia keinoja, välineitä ja politiikkoja käyttäen. He päättivät toimista, jotka on toteutettava jäsenvaltioiden tasolla, ja ilmaisivat erityisesti täysimääräisen sitoutumisensa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseen ja maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoon.

(4) Neuvosto antoi 9 päivänä heinäkuuta 2013 suosituksen Ruotsin vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta ja lausunnon Ruotsin vuosien 2012–2016 tarkistetusta lähentymisohjelmasta.

(5) Komissio hyväksyi 13 päivänä marraskuuta 2013 vuotuisen kasvuselvityksen[5], mikä aloitti vuoden 2014 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Komissio hyväksyi samana päivänä asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella varoitusmekanismia koskevan kertomuksen[6], jossa se katsoi, että Ruotsi kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.

(6) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 20 päivänä joulukuuta 2013 rahoitusvakauden varmistamisen, julkisen talouden vakauttamisen ja kasvun vauhdittamisen painopisteet. Se korosti, että on tarpeen jatkaa eriytettyä, kasvua edistävää julkisen talouden vakauttamista, palauttaa normaalit luotonannon edellytykset, edistää kasvua ja kilpailukykyä, puuttua työttömyyteen ja kriisin sosiaalisiin seurauksiin sekä nykyaikaistaa julkishallintoa.

(7) Komissio julkaisi 5 päivänä maaliskuuta 2014 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla laaditun Ruotsia koskevan perusteellisen tarkastelun[7] tulokset. Komissio päättelee analyysinsa perusteella, että Ruotsin makrotaloudessa on edelleen epätasapainotiloja, jotka edellyttävät seurantaa ja politiikkatoimia. Erityisesti on kiinnitettävä edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumisen kehitykseen ja siihen liittyviin tehottomuustekijöihin asuntomarkkinoilla. Vaikka suuri vaihtotaseen ylijäämä ei aiheuta samanlaisia riskejä kuin suuret alijäämät ja vaikka se liittyy osittain velkataakan keventämiseen, komissio aikoo edelleen seurata vaihtotaseen kehitystä Ruotsissa osana eurooppalaista ohjausjaksoa.

(8) Ruotsi toimitti vuoden 2014 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2014 lähentymisohjelmansa 16 päivänä huhtikuuta 2014. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on pystytty ottamaan huomioon.

(9) Vuoden 2014 lähentymisohjelmassa esitetyllä julkisen talouden strategialla pyritään varmistamaan, että julkisen talouden ylijäämä olisi suhdannekierron aikana Ruotsin julkisen talouden kehyksen mukaisesti keskimäärin 1 prosentti suhteessa BKT:hen. Ohjelmassa vahvistetaan edellisessä ohjelmassa asetettu keskipitkän aikavälin tavoite, jonka mukaan rakenteellinen alijäämä on 1 prosentti suhteessa BKT:hen, mikä vastaa vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia. (Uudelleenlasketun) rakenteellisen rahoitusaseman perusteella lähentymisohjelmassa kaavailtu tulos ylittää keskipitkän aikavälin tavoitteen koko ohjelmakauden ajan. Ohjelman mukaan julkinen velka, joka pysyttelee huomattavasti alle 60 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen, laskee 41,5 prosentista 35 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2014–

[5] COM(2013) 800 final.
[6] COM(2013) 790 final.
[7] SWD(2014) 90 final.

2017. Kaiken kaikkiaan ohjelmassa esitetty julkisen talouden strategia vastaa vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia. Julkisen talouden kehitysarvion perustana oleva makrotalouden skenaario on uskottava. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä tarkasteltaessa todetaan, että pitkäaikaishoitomenojen osuus on suuri suhteessa BKT:hen. Menojen ennakoidaan kasvavan huomattavasti pitkällä aikavälillä, kun väestö ikääntyy. Vuonna 2060 Ruotsin pitkäaikaishoitomenojen ennakoidaan olevan 6,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ruotsin olisi puututtava tähän varmistamalla riittävät perusylijäämät ja hillitsemällä ikääntymiseen liittyvien menojen kasvua edelleen pitkän aikavälin kestävyyden varmistamiseksi. Neuvosto katsoo ohjelman arvioinnin ja komission ennusteen perusteella asetuksen (EY) N:o 1466/97 mukaisesti, että Ruotsin ohjelma vastaa vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjä ja että julkisen talouden tavoitteisiin liittyvät riskit ovat vähäisiä.

(10) Yksityisen sektorin ja erityisesti ruotsalaisten kotitalouksien velkaantuneisuus on edelleen ongelma. Lisäksi kotitalouksien, toisin kuin yrityssektorin, rahoitussektorille aiheuttama riski on kasvanut samassa tahdissa kuin kotitalouksien velka, joka on nykyisin 83 prosenttia suhteessa BKT:hen tai noin 160 prosenttia suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Velkaantumista jouduttavat jatkuva luotonannon kasvu ja asuntolainojen hidas lyhennysvauhti. Jos korot nousevat, asuntojen hinnat laskevat, ja/tai jos makrotalous kehittyy kielteiseen suuntaan, kotitalouksien suuri velkaantuneisuus olisi riskitekijä. Tällainen kehitys vaikuttaisi kotitalouksiin ja niiden kulutuskäyttäytymiseen. Sillä olisi myös kielteisiä kerrannaisvaikutuksia pankkisektoriin, koska se lisäisi järjestämättömien lainojen määrää ja markkinarahoituksen hintaa. Ruotsi ei ole ilmoittanut eikä ottanut käyttöön mitään toimenpiteitä puuttuakseen velanoton suosimiseen asumisen verotuksessa, mikä voitaisiin tehdä siirtämällä verotuksen painopistettä lisäämättä kokonaisverorasitusta. Ruotsissa on kuitenkin toteutettu joitakin toimia maltillisen luotonannon tukemiseksi siten, että toukokuusta 2013 alkaen asuntolainojen riskipainotuksen alarajaksi asetettiin 15 prosenttia. Lainojen lyhennyskäytännöt ovat kuitenkin edelleen hyvin väljät ja lyhennysajat pitkiä silloin, kun lainan luototusaste on alle 75 prosenttia. Tähän ei ole puututtu tiukoin toimenpitein. Lokakuussa 2013 annettu yksittäisiä lyhennyssuunnitelmia koskeva suositus oli vapaaehtoinen. Svenska Bankföreningen tiukensi suositustaan maaliskuussa 2014 ja vaati luototusasteen laskemista 70 prosenttiin. Lisäksi Ruotsissa on puututtu siihen, että yhtiöverotuksessa suositaan velkarahoitusta, edelleen tiukentamalla korkovähennyksiin sovellettavia rajoituksia, ulottamalla ne koskemaan kaikenlaisia konsernin sisäisiä lainoja tammikuusta 2013 ja ottamalla käyttöön ns. investointivähennys, jolla voitaneen vähentää velanoton suosimista verotuksessa. Myös yhtiöveroa alennettiin 26,3 prosentista 22 prosenttiin vuoden 2013 alusta.

(11) Ruotsin asuntomarkkinat, joille jyrkät hintojen nousut ovat olleet ominaisia viimeisten 20 vuoden ajan, voivat kuitenkin yhä aiheuttaa epävakautta. Asuntotarjontaa vaivaavat edelleen tehottomuustekijät, jotka johtuvat etenkin hankalista kaavoitusprosesseista, rakennussektorin vähäisestä kilpailusta ja tiukasta vuokrasääntelystä. Nämä tehottomuustekijät yhdessä velanottoon houkuttelevan asuntoverotuksen kanssa ovat omiaan nostamaan asuntojen hintoja. Ruotsi on toteuttanut joitakin toimenpiteitä vuokramarkkinoilla, mutta ne eivät näytä riittävän ratkaisemaan tehottomuustekijöiden taustalla olevaa rakenteellista ongelmaa, johon liittyy vuokrajärjestelmän suuri jäykkyys. Ruotsin hallituksen keväällä 9 päivänä huhtikuuta 2014 tekemässä esityksessä ei mainittu vuokramarkkinoita koskevia toimenpiteitä. Ruotsi on hyväksynyt toimenpiteitä, joilla puututaan kaavoitus- ja maankäyttömenettelyjen tehottomuuksiin sekä kuntien kaavoitusmonopoliin, ja

vaatinut kuntia tarkastelemaan asuntotarvetta alueellisesta näkökulmasta. Nämä toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia, tosin niitä kaikkia ei ole vielä toteutettu eikä niistä laistaville kunnille ole asetettu seuraamuksia.

(12) Mittavasta rahoituksesta huolimatta on näyttöä siitä, että oppivelvollisten oppimistulokset ovat kansainvälisten arviointien mukaan heikompia kuin 2000-luvun alussa. Ruotsalaiset pärjäävät nyt sekä EU:n että OECD:n keskiarvoa heikommin kaikilla kolmella tutkitulla osa-alueella (lukeminen, matematiikka ja luonnontieteet). Lisäksi sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin on kasvanut ja koulujen väliset erot suurentuneet. Vaikka hallituksen esittämät toimet ovat oikeansuuntaisia, näyttää siltä, että tarvitaan radikaalimpia rakenteellisia muutoksia. Tätä varten Ruotsi aikoo tarkastella koulujärjestelmän tuloksellisuutta oppimistulosten palauttamiseksi entiselle korkealle tasolle.

(13) Nuorten, matalan osaamistason omaavien ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinatilanne on yhä huono. Nuorisotyöttömyys pysyttelee EU:n keskiarvon yläpuolella. Vaikka Ruotsin hallitus on toteuttanut toimia näiden ongelmien korjaamiseksi, näyttää siltä, että vaikeudet voivat liittyä ongelmiin koulutuksessa. Ruotsin koulutusjärjestelmä ei onnistu antamaan osalle nuorista taitoja, joita he tarvitsevat voidakseen integroitua työmarkkinoille. Ruotsi on hyväksynyt toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan siirtymistä koulusta työelämään (oppisopimuskoulutusjärjestelmän uudistus, myös ns. oppisopimuspalkka) ja auttamaan nuoria hankkimaan työkokemusta (ns. ammattiin tutustuttaminen). Siirtymistä on todella parannettu ottamalla käyttöön varhaisia toimenpiteitä niitä eniten tarvitseville. Etsivien toimien kattavuus työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien rekisteröitymättömien nuorten aktivoimiseksi on kuitenkin jäänyt heikoksi. Ruotsi toteuttaa myös toimia maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumisen nopeuttamiseksi. Se on kuitenkin edelleen haasteellista erityisesti silloin, kun he tulevat EU:n ulkopuolelta. Ruotsi arvioi parhaillaan, miten tuloksellisesti nykyinen ravintoloiden ja catering-palvelujen alennettu arvonlisäverokanta tukee työpaikkojen luomista. Lopullisen arvion odotetaan valmistuvan tammikuussa 2016

(14) Komissio on eurooppalaisen ohjausjakson osana analysoinut kattavasti Ruotsin talouspolitiikkaa. Se on arvioinut lähentymisohjelman ja kansallisen uudistusohjelman. Se on ottanut huomioon ei vain niiden merkityksen Ruotsin finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyden kannalta vaan myös sen, ovatko ne EU:n sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen tehostaa antamalla EU:n tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin. Eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annetut komission suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävistä suosituksista 1–4.

(15) Neuvosto on tutkinut Ruotsin lähentymisohjelman tämän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto[8] ilmenee erityisesti jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.

(16) Neuvosto on tutkinut kansallisen uudistusohjelman ja lähentymisohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja tämän arvioinnin perusteella. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut neuvoston suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävistä suosituksista 2 ja 3,

[8] Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Ruotsi toteuttaa vuosina 2014 ja 2015 toimia, joilla se

1. noudattaa edelleen kasvua edistävää finanssipolitiikkaa ja säilyttää julkisen talouden rahoitusaseman vakauden varmistamalla, että pitäydytään keskipitkän aikavälin tavoitteessa koko lähentymisohjelman ajan, ottaen myös huomioon haasteet, joita väestön ikääntymisestä aiheutuu julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydelle;

2. hillitsee kotitalouksien luototuksen kasvua ja yksityisen sektorin velkaantumista; vähentää tätä varten velanoton suosimista tuloverotuksessa rajoittamalla asuntolainojen korkomaksujen verovähennyskelpoisuutta ja/tai korottamalla juoksevia kiinteistöveroja; toteuttaa lisätoimenpiteitä asuntolainojen lyhennysvauhdin nopeuttamiseksi;

3. parantaa edelleen asuntomarkkinoiden toimivuutta jatkamalla vuokranmääritysjärjestelmän uudistamista; sallii vuokrien markkinalähtöisemmän hinnoittelun siirtymällä pois käyttöarvojärjestelmästä ja vapauttamalla edelleen joitakin vuokramarkkinasegmenttejä, ja suuremman sopimusvapauden yksityisten vuokralaisten ja vuokraisäntien välillä; lyhentää kaavoitus- ja valitusmenettelyjä ja yksinkertaistaa niitä vähentämällä ja yhdistämällä hallinnollisia vaatimuksia, yhdenmukaistamalla kuntien rakennusvaatimuksia ja -standardeja ja lisäämällä maankäyttömenettelyjen läpinäkyvyyttä; rohkaisee kuntia antamaan maataan käytettäväksi uuteen asuntorakentamiseen;

4. toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä perustaitojen parantamiseksi ja helpottaa siirtymistä koulutuksesta työmarkkinoille myös hyödyntämällä laajemmin työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta; vahvistaa toimia, joilla kohdennetaan työmarkkina- ja koulutustoimenpiteitä paremmin vähän koulutetuille nuorille ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille; lisää varhaista puuttumista ja etsiviä toimia julkisiin palveluihin rekisteröitymättömien nuorten aktivoimiseksi.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja